

No plano morfolóxico (253-258), Mokienko apunta de forma moi lúcida cara a un aspecto que segue sen estar esclarecido totalmente na fraseoloxía actual. ¿Que acontece con aqueles lexemas derivados ou compostos que, sen traspasaren a fronteira da palabra, contan cun significado figurado e unha imaxe metafórica clara? Sería o caso de esp. *cantamañanas* ou *boquiabierto*. Para el trátase de casos de implicación, de condensación dun fraseoloxismo nunha palabra, o cal se demostra no exemplo do adxectivo español *boquiabierto* (quedar *boquiabierto* = quedar *con la boca abierta*).

Nun sentido estrito, os compostos figurados non os podemos considerar fraseoloxismos por non seren plurilexemáticos (condición indispensable). Con todo, cumpren a función expresiva dos fraseoloxismos e en moitos casos reflicten unha imaxe tan metafórica como a destes. Aínda que Mokienko evita afondar no tema de se este tipo de compostos pode ser considerado como fraseoloxismo ou non, as súas formulacións son moi esclarecedoras ó facer patente a relación entre uns e outros¹¹.

3. Notas á tradución de Ekaterina Guerbek

De aplica-lo dito italiano *traduttore, traditore* á fraseoloxía, este resulta dobremente certo. Traducir fraseoloxismos é unha tarefa dura coa que con frecuencia non se obtén o resultado desexado, pero a tradución do volume de Mokienko *A fraseoloxía eslava* ó galego salva esta dificultade con éxito.

A tradución desta obra ó galego supón, ademais, un esforzo adicional polo feito de que os exemplos fraseolóxicos dados, con tódolos seus matices semánticos e efectos sonoros na lingua orixinal, constitúen a base metodolóxica sobre a que se sustenta a teoría da modelabilidade. Por suposto, o labor de E. Guerbek foi todo un reto por saber transmitirmos mediante a tradución da forma interna (significado literal) a carga metafórica dos fraseoloxismos orixinais nas linguas eslavas tratadas, incluíndo os dialectalismos.

Celebro igualmente a decisión da tradutora de non ter buscado sistematicamente o equivalente fraseolóxico galego, senón de ofrece-lo significado fraseolóxico por medio dunha paráfrase. Como todos sabemos, a equivalencia plena poucas veces é posible na fraseoloxía interlingual, e máis tratándose de linguas tan afastadas xenealoxicamente coma o ruso e o galego. Mesmo no caso de equivalencia funcional entre os fraseoloxismos, as frecuentes diverxencias na marca estilística dificultan o uso paralelo nas diferentes linguas e as imaxes subxacentes a miúdo tampouco coinciden.

Por outra banda, para a teoría da modelabilidade semántica, o importante non é ofrecer equivalencias formais plenas, senón equivalencias semántico-cognitivas, procesos mentais equivalentes na maneira de conceptualiza-la realidade externa por medio de

¹¹ A arbitrariedade de establece-lo límite da palabra para excluír unha unidade como fraseoloxismo ponse de manifesto ó facer análises contrastivas interlinguais. Mentres que en esp. *lágrimas de cocodrilo* é considerado como fraseoloxismo (nominal), o seu equivalente pleno funcional en alemán, *Krokodilstränen*, é tan só un composto e non un fraseoloxismo por ser monolexemático. Á inversa, unha expresión plurilexemática alemá como *kein gutes Haar an jmdm. lassen* ('non deixarlle nin un pelo ben a alguén'), pode ter como equivalente noutra lingua un monolexema, como en esp. *despellejar a alguien* (co sentido de 'criticar' a alguén).

metáforas cun modelo sintáctico determinado. A procura destes modelos equivalentes na lingua galega requirirían a elaboración dunha monografía contrastiva en exclusiva.

4. Balance final: resonancia da teoría da modelabilidade fraseolóxica en Europa

A mellor contribución da obra de Mokienko á fraseoloxía internacional foi, sen dúbida, a súa teoría sobre a modelabilidade semántico-estrutural. Foi el o primeiro en desenvolver un procedemento de análise semántico-estrutural para o ruso e o checo partindo do estudo do que el denomina “invariable situacional” (construción sintáctica repetida no significado literal) dos fraseoloxismos. O método de Mokienko baséase en analiza-las posibles construcións modelables ou modélicas dos fraseoloxismos pertencentes a un determinado campo onomasiolóxico co fin de descifrar cal é o “esqueleto” sintáctico que se repite e que dá lugar a fraseoloxismos de significado fraseolóxico afín. Con esta análise, pretende acceder á estrutura histórica orixinal dos distintos fraseoloxismos. A súa teoría é ó mesmo tempo, polo tanto, un método de estudo diacrónico.

En 1982, o gran lingüista da escola de Leipzig, finado recentemente, Wolfgang Fleischer, aplicou por primeira vez os postulados da modelabilidade de Mokienko ó alemán, tratando de establecer distintos *Konstruktionsmodelle* de significado fraseolóxico análogo (1982: 199-200). Así mesmo, dentro do seu país, Černyševa (1984: 19) desenvolve igualmente o método de Mokienko, facendo fincapé no grao de influencia do significado individual e da estrutura dos compoñentes fraseolóxicos, por exemplo, en relación ás connotacións sociais que evocan as comparacións con lexemas de animais (zoónimos), do tipo esp. *trabajar como un animal, como una bestia*; en alemán *arbeiten wie ein Pferd* (‘traballar coma un cabalo’).

Nos anos 80, o compatriota Rajchstein lanza unha nova proposta de “modelación formadora de frasesmas” (V. Baranov e Dobrovol'skij 1991: 114-115), máis detallada cá de Mokienko por partir de tres niveis separados de significado (o directo de cada compoñente, o directo de toda a expresión e o fraseolóxico), pero que no esencial recolle as contribucións realizadas por este. O orixinal da proposta de Rajchstein radica se cadra na formación específica de macromodelos, con graos de abstracción máis alta, e micromodelos, con graos de abstracción máis baixa.

Por último, a finais dos 80, o ruso Dobrovol'skij (1988) retoma a proposta de Mokienko e Rajchstein e desenvólvea contrastivamente co holandés, inglés e alemán partindo sempre do significado fraseolóxico para chegar a macromodelos de acordo con invariables situacionais. O que se propón Dobrovol'skij é demostra-la regularidade do sistema fraseolóxico, chegando á conclusión de que o grao de modelabilidade das linguas está en proporción directa co grao de “analitismo” destas. Por partir de campos fraseosemánticos predeterminados, o método de Dobrovol'skij de 1988 paréceme o máis rigoroso, aínda que é certo que hai que ter en conta as limitacións e a subxectividade que implica a delimitación *a priori* deses campos.

A teoría da modelabilidade iniciada por Mokienko atopa unha continuación na corrente semántica cognitivista seguida hoxe por un gran número de fraseólogos e alimentada pola teoría da metáfora de Lakoff (V. Burger 1999: 198-201). De feito, dentro da